

РЕЦЕНЗИЯ

във връзка с обявления от Югозападния университет „Неофит Рилски“ конкурс за редовен професор по професионално направление 2. 1. Филология (Теория и история на литературата)

От подадените документи е видно, че единствен кандидат за конкурса е доц. д-р Силиян Лалев Стоянов. Още тук е необходимо да отбележа, че на 26.VI.2001 г. в качеството си на рецензент във връзка с обявления от Югозападния университет „Неофит Рилски“ конкурс за редовен доцент по професионално направление 2.1. Филология (Теория и история на литературата) категорично съм дал своя глас в полза на кандидатурата на гл. ас. д-р Силиян Лалев Стоянов. Изборът ми е бил между трима кандидати и това го определя като отговорен и задължително добре аргументиран. В предложението си към научния съвет преди петнадесет години съм посочил следните аргументи в полза на кандидатурата на д-р Стоянов:

- Характерът на неговите публикации отговаря в най-голяма степен на профила на обявената доцентура;
- Текстовете на Стоянов демонстрират компетентност в областта на литературната теория, добро познаване на терминологичния апарат и вкус към модерна проблематика;
- Прави добро впечатление и стремежът на кандидата да бъде максимално коректен при позовавания на чужди мнения.

Работейки с предложените от доц. Стоянов за новия конкурс публикации, в мен се затвърждава мнението, че констатациите ми в тези отдавнашни години са били основателни. Към това се прибавят и нови впечатления, които ще си позволя да формулирам съвсем накратко, като започна с монографията от 2014 г. „Литература и технологии“, публикувана от издателство „Фабер“, която е предложена като хабилитационен труд. Този текст ярко демонстрира вкуса на автора към гранична проблематика, която дава в много случаи необичаен зрителен ъгъл към сферата на литературата. Става въпрос за наблюдения над общото поле на културната прагматика, които вече надхвърлят проблематиката на литературния канон, поетиката на популярното четиво и социологията на масовата култура. Интересът към характеристиките на специфични културологични проблеми е прераснал в търсене на своя теоретична обяснителна система и в любопитство към скритите механизми на удоволствието от изкуството във всичките му прояви и ценностни роли и към формите на прелъстяване, които предлагат технологиите, за да се консумира изкуство.

Широко са коментирани и тематичните генеративни ядра, които просвещенските представи на Жюлиен Офре дьо Ламетри в „Човекът машина“ (1747 г.) пускат в действие в литературата на формация се модерен свят. Любопитно е, че в последно време с подобна тематика, но в друг теоретичен регистър са колективните публикации (с характер дори на манифест) на група млади хора, използващи като трибуна броевете на „Литературен вестник“, редактирани от Мария Калинова и Камелия Спасова. Факт е обаче, че книгата на доц. Стоянов предхожда тези публикации. Въпреки различния тип писмо в тях е очевидно, че става въпрос за формиране у нас на нов тип теоретична дискусия, в която „Литература и технологии“ има своето специално място.

Признавам, че текстът на предложения хабилитационен труд на моменти ми звучи малко в повече публицистично, отколкото би ми се

искало, но е възможно в това да му е чарът. При всички случаи книгата на доц. Стоянов има своето място в съвременната наука за човека и неговия свят.

С хабилитационния труд са свързани и някои други предложени за рецензиране публикации, които представят автори, пристрастени към тематиката, дискутирана в книгата. Такава например е обзорната статия за Владимир Полянов от двутомното издание „Неканоничната българска литература“. Във връзка с хабилитационния труд са и статиите „Технологиите и литературата между мистицизма и рационализма“ и „Духът на времето - улица, технологии, кино и радио (Сирак Скитник в социокултурния контекст на междувоенното време)“.

Освен това обект на рецензиране са текстове, посветени на български писатели, като аналитичната статия „Ботев – търсенето и опорите“ и обзорите за Константин Константинов, Стоян Загорчинов и Чудомир от сборниците I и II със заглавие „Неканоничната българска литература“.

Интерес представлява и сравнителното изследване „Литературни образи и стратегии в мига след края на света (опит върху прозата на Юрий Андрухович, Георги Господинов и Вячеслав Пъецух)“. Този текст разглежда паралелно „Естествен роман“ на Георги Господинов, „Рекреации“ на Юрий Андрухович и „Бог в града“ на Вячеслав Пъецух. При това сравнително четене са посочени общи черти в прозата на тримата автори, които са и тематично обусловени (любопитство към механизмите, движещи ъндърграунда), и от технологично естество (пристрастието към пародията и гротеската).

В списъка с публикации са богато представени културологични анализи от типа на „Към поетиката и прагматиката на регионалната литература“ и „Българският псевдофолклор (чалга) като музикален и социокултурен феномен“. Малко по-различна, но отново в същия аналитичен регистър е статията „Литературата на близкото минало в

читанките от близкото минало“, където, от една страна, са коментирани характеристиките на читанката като специфична дидактическа книга и, от друга, са анализирани технологиите на властта и интелектуалната принуда в контекста на пропагандните стратегии за обработка на масовото съзнание в тоталитарните общества. Подобни изследователски цели си поставя доц. Стоянов и в интересната статия „Партизанское движение в Болгарии в кривом зеркале партизанских мемуаров“.

Публикациите от този тип се допълват и от статията „Малките истини и големите събития“. Обект на изложението в нея са обратите в битието на българската диаспора в Украйна в контекста на идеологическата среда, формирала СССР, и историческите събития, произлезли от утопичната идея за строителство на нов тип общество. В „Поезия и действителност“ пък е коментирана съдбата на интелектуалци от средата на етническите българи в Съветска Украйна.

В широкия контекст на историята и в частност на катастрофалния социален катаклизъм, какъвто по същество е Първата световна война, е разгледано литературното развитие в България и в статията „Рожденные войной“.

Особено силен публицистичен акцент имат публикациите „Албания и албанците в пътните бележки на Боян Дановски“, „Размисли в една електричка“, „Дарове и съкровища от кутията на телевизора“, „Войната на сватбените генерали“. Силно впечатление ми направи текстът „Войната на сватбените генерали“. Четейки го на фона на случващото се в Украйна, бях стреснат от плашещото прозрение, съдържащо се в следната фраза на автора: „Между другото интересно би било какви са днес, в натовска България, възгледите на българските военни, възпитаници на съветските военни академии“.

Характерни особености на предложената от доц. Стоянов продукция са леката четивност на текстовете, внимателният подбор на темите, които

звучат актуално и ангажират вниманието на читателите, умерената публицистичност на изложението. Предимство е демонстрираният от автора вкус към занимания с гранични полета от литературната дейност на човека. Коментиранияте литературни феномени са положени в широки контексти (социокултурни, политически, ценностни, технологични и т. н.), което разкрива нови интересни ракурси при тяхната интерпретация. Хуманистичният патос на предложените текстове и ясно изразената гражданска позиция също са симпатични и заслужават положителна оценка.

Стилистиката на публикациите демонстрира лекота на изказа, склонност към напускане на полето на строго научния дискурс и вкус към по-кратките форми на изложение.

На базата на направените до тук заключения си позволявам да препоръчам на научното жури да присъди научното звание професор по професионално направление 2. 1. Филология (Теория и история на литературата) на доц. д-р Силиян Лалев Стоянов, преподавател в ЮЗУ "Неофит Рилски".

04.11. 2016 г.

(проф. д.ф.н. Добрин Добрев)